

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 803/2022
17.11.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Бранка Станића, председника већа, Тајјане Матковић Стефановић и Тајјане Миљуш, чланова већа, у правној ствари тужиоца „Југобанка“ ад у стечају, Београд, МВ: 07021461, коју заступа пуномоћник Димитрије Ђорђевић, адвокат из ..., ул. ..., против туженог Стечајна маса „Компанија за међународно пословање Inex interexport“ ад у стечају из Београда, МБ: 17911180, коју заступа пуномоћник Војислав Илић, адвокат из ..., ул. ..., ради утврђења, вредност предмета спора 3.328.708,23 УСД, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 10649/21 од 23.02.2022. године, на седници већа одржаној дана 17.11.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 10649/21 од 23.02.2022. године и предмет се враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду 2 П 2275/19 од 14.09.2021. године у ставу I изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди потраживање тужиоца према туженом у износу од 2.502.387,10 УСД на дан 09.10.2003. године, са домицилном каматом на УСД на износ од 1.746.320,62 УСД почев од 09.10.2003. године до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године па до исплате са каматом на годишњем нивоу у висини референтне основне каматне стопе коју прописује или примењује приликом спровођења главних операција Централна банка земље домицилне валуте увећане за осам процентних поена, све у динарској противвредности по продајном курсу НБС на дан исплате у року од 15 дана од пријема преписа пресуде. У ставу II обавезан је тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 2.516.385,50 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до коначне исплате, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 10649/21 од 23.02.2022. године у ставу 1 изреке усвојена је жалба тужиоца, преиначена пресуда Привредног суда у Београду 2 П 2275/19 од 14.09.2021. године и пресуђено тако што је усвојен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди потраживање тужиоца „Југобанка“ ад у стечају, према туженом Стечајна маса „Компанија за међународно пословање Inex interexport“ ад Београд у стечају у износу од 2.502.387,10 УСД на дан 09.10.2003. године са домицилном каматом на УСД на износ од 1.746.320,62 УСД почев од

09.10.2003. године до 25.12.2012. године, а од 25.12.2012. године па до исплате са каматом на годишњем нивоу у висини референтне основне каматне стопе коју прописује или примењује приликом спровођења главних операција Централна банка земље домицилне валуте увећане за 8% поена, све у динарској противвредности по продајном курсу НБС на дан исплате, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Истим ставом је обавезан тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 2.455.600,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде па до коначне исплате, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправака пресуде. Ставом 2 изреке обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове другостепеног поступка у износу од 894.560,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправака пресуде.

Против пресуде Привредног апелационог суда Пж.бр.10649/21 од 23.02.2022 године, тужени преко пуномоћника из реда адвоката је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права, битних повреда поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Одговор на ревизију није поднет.

Врховни касациони суд је најпре утврдио да је ревизија у овој правној ствари дозвољена на основу одредбе члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ 72/11...са изменама, даље ЗПП) затим испитао побијану пресуду у границама прописаних одредбом члана 408. ЗПП и закључио да је ревизија тужене основана.

Побијана пресуда није захваћена битном повредом одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности али се основано у ревизији истиче да је побијана пресуда донета уз битне повреде поступка из става 1 овог члана које се огледају у погрешној примени одредаба о терету доказивања и оцени доказа.

Предмет тужбеног захтева је потраживање тужиоца по Уговору о кредиту бр. ... од 15.07.1991. године и Анексу уговора од 08.01.1992. године, који су били закључени између Југобанке ДД Агенције ... у својству зајмодавца и Inexamer Commercial Corporation ..., ...у својству корисника кредита, за које потраживање је тужилац у поступку стечаја над туженим поднео пријаву потраживања у износу од 3.328.708,23 УСД а која је у целости оспорена закључком суда Ст 4712/97 од 19.09.2006. године. Тужилац је упућен да у парничном поступку тражи утврђење оспореног потраживања.

Првостепени суд је утврдио да је тужилац активно легитимисан за предметно потраживање. Првостепени суд је на основу решења Савезног секретаријата за спољну трговину бр. 17-15856/3 од 04.01.1974. године утврдио, да је наведеним решењем уписан у регистар пословних јединица у иностранству под редним бројем Р 170 представништво у ..., које је основала организација удруженог рада Југобанка Београд. Решењем Савезног секретаријата за спољну трговину број 22-9412 од 20.04.1984. године уписан је у регистар пословних јединица у иностранству под редним бројем СР 564/3-84 стална пословна јединица експозитура у ... кога је основала Југобанка удружена банка. Решењем НБЈ број 16 од 27.05.1994. године уписана је у регистар финансијских организација у иностранству који се води код НБЈ, под редним бројем 16 Агенција Југобанка дд у ... са седиштем у ..., под називом Југобанка дд ..., Агенција,

као и да је у образложењу наведеног решења констатовано да Агенција према прописима СР Југославије нема својство правног лица. Првостепени суд је утврдио да је правни претходник тужиоца Југобанка дд основала пословну јединицу Југобанка дд ... Агенција која је пословала у систему тужиоца. Према одредби члана 99. став 5. Закона о спољнотрговинском пословању („Службени лист СФРЈ" бр. 63/89), који је био на снази у тренутку закључења предметног уговора, и члана 78. став 3. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл. лист СРЈ", бр. 46/92,49/92 - испр., 16/93, 24/94,28/96, 29/97, 59/98, 44/99, 53/99, 55/99 - испр., 73/2000 и 23/2001 и „Сл. гласник РС", бр. 101/2005 - др. закон), који је био на снази у тренутку подношења тужбе, представништво, пословна јединица и други облик обављања привредне делатности у иностранству саставни су део предузећа које их је основало, немају статус правног лица и обављају послове по налогу оснивача и подносе оснивачу извештај о раду. На основу члана 32. Статута Југобанке д.д. Београд и члана 10. Одлуке о основању Југобанке д.д. Београд, Генерални директор Југобанке д.д. донео је Одлуку о одобравању робног кредита- кредитна линија фирми Inexamer commercial corporation, ... у износу од usd 1.600.000. У ставу II наведене одлуке прописано је да ће Уговор о кредиту са корисником закључити Агенција Југобанке ..., која ће на бази одговарајуће извозне документације вршити пуштање кредита у течај, пратити отплату кредита, обављати остале административно стручне послове везано за овај кредит и евентуално у сарадњи са Југобанком Д.Д. предузимати мере за принудну наплату кредита. Југобанка д.д. се обавезала да прибави одговарајућа средства обезбеђења у складу са Одлуком.

Првостепени суд је утврдио да Југобанка, Агенција ... нема својство правног лица, и да је тужилац легитимисан да тражи наплату потраживања по Уговорима о кредиту које је на страни тужиоца закључила његова пословна јединица Југобанка Агенција ..., која нема својство правног лица и закључио да све правне радње предузете од стране Југобанке, Агенције ... предузете су у име и за рачун тужиоца. Са свега напред наведеног, првостепени суд је закључио да је тужилац активно легитимисан да тражи наплату потраживања које је предмет спора.

Првостепени суд је одбио приговор недостатка пасивне легитимације туженог са образложењем да у конкретној правној ствари тужилац у својству зајмодавца-кредитора тужбом потражује утужени новчани износ од туженог у својству меничног јемца, а која потраживања потичу из Уговора о кредиту од 15.07.1991. године и Анекса уговора од 08.01.1992. године закључених између Југобанке Агенције ... као кредитора и INEXAMER Commercial Corporation ..., ... као корисника кредита. Из изведених доказа и навода странака првостепени суд је утврдио да је Уговором о кредиту бр. 354/91 од 15.07.1991. године, закљученим између Југобанке Агенције ... у својству зајмодавца и INEXAMER Commercial Corporation ..., ..., као корисника кредита, у члану 1. предвиђено да ће кредитор одобрити кориснику револвирајућу кредитну линију до максималног износа од 1.600.000,00 УСД у облику аванса по захтеву дужника, да ће аванси бити одобрени на рачун дужника, а у члану 2. је предвиђено да је дужник обавезан да презентира Југобанци - кредитору, као средство обезбеђења бланко менице за које гарантује Inex Interexport и акцептне налоге издате од стране Inex Interexport. Анексом Уговора о кредиту од 08.01.1992. године закљученим између Југобанке Агенције ... у својству зајмодавца и INEXAMER Commercial Corporation ..., ..., као корисника кредита у вези кредитне партије бр. ... - УСД 1.600.000,00 извршене су измене Уговора о кредиту од 15.07.1991. године тако што је у члану 1. предвиђено да ће кредитор одобрити кориснику револвирајућу кредитну линију до максималног

износа од 1.500.000,00 УСД са роком враћања 180 дана рачунајући од сваког појединачног коришћења, с тим да може бити искоришћен најкасније до 31.01.1992. године. Првостепени суд је утврдио да је Inex Interexport био оснивач предузећа INEXAMER Commercial Corporation ..., ..., који је био корисник кредита по Уговору и Анексу уговора о кредиту који су предмет спора, као и да је у том својству као оснивач корисника кредита INEXAMER Commercial Corporation ..., ..., донео одлуку од 15.05.1991. године и 27.09.1991. године којима се сагласио да INEXAMER Commercial Corporation ..., ..., користи кредитну линију код тужиоца у износу од 1.600.000,00 УСД и кредитну линију у износу од 1.500.000,00 УСД и прихватио да буде гарант за обавезе тог предузећа, по основу наведених кредитних линија, те су за потписивање свих потребних докумената овлашћени АА и ББ. Меничном изјавом од 08.10.1991. године Inex Interexport д.о.о. је овластио Југобанку дд – у спору тужиоца, да попуни бланко авалиране менице до висине доспелих, а неисплаћених обавеза из кредита који је Југобанка, овде тужилац, одобрио фирми INEXAMER, а као овлашћени потписници меница, који су достављени уз меничну изјаву, означени су АА као председник Управног одбора и ББ као финансијски директор. Такође, Inex Interexport д.о.о. је изјавом о издавању, попуњавању и коришћењу издатих бланко акцептних налога од 08.10.1991. године, овластио кредитора, овде тужиоца, да попуни бланко акцептне налоге који су предати уз изјаву, уколико корисник кредита INEXAMER не измири своју обавезу за отплату кредитне линије у износу од 1.600.000,00 УСД, као и да за отплату кредитне линије у износу од 1.500.000,00 УСД, по основу главног дуга са каматом и другим споредним потраживањима и да акцептне налоге употреби за наплату свих доспелих обавеза по напред наведеном кредитном задужењу. Давањем акцептних налога ради обезбеђења враћања кредита правни претходник туженог Inex Interexport д.о.о. је приступио дугу примаоца кредита јер је прихватио да се по доспећу обавезе из тог уговора тужилац од њега наплати путем акцептних налога. Овлашћење тужиоца да, уколико корисник кредита не врати исти у роковима, под условом и на начин одређен уговором, испуни бланко акцептне налоге до висине својих доспелих обавеза по кредитима и употреби их за наплату тих доспелих обавеза. Тужени је у складу са чланом 451. Закона о облигационим односима ступио у обавезу поред дужника, као солидарно одговоран за враћање примљеног износа.

Првостепени суд је даље увидом у Одлуку о припајању Inex Interexport д.о.о. Холдинг компанији Fond Inex Interexport од 31.12.1992. године утврдио да је у члану 1. предвиђено да се наведеном одлуком Мешовито предузеће за међународно пословање Inex Interexport д.о.о. Београд, припаја Холдинг компанији Fond Inex Interexport, а у члану 2. је предвиђено да Inex Interexport д.о.о. Београд престаје да постоји даном уписа у судски регистар новооснованог Акционарског друштва за међународно пословање Inex Interexport а.д. Београд. Чланом 3. став 1. наведене Одлуке је предвиђено да Холдинг компанија преузима сва средства, права и обавезе Inex Interexporta са стањем на дан 31.12.1992. године и у члану 3. став 2. Одлуке предвиђено је да преузета права и обавезе из става овог члана Холдинг компанија цедира на новоосновано Акционарско друштво за међународно пословање Inex Interexport а.д. Београд. Из одлуке о оснивању Акционарског друштва за међународно пословање Inex Interexport а.д. од 31.12.1992. године првостепени суд је утврдио да је чланом 1. предвиђено да Холдинг компанија за финансијски инжењеринг, трговину и услуге Fond Inex Interexport д.о.о. наведеном одлуком оснива Акционарско друштво за међународно пословање Inex-Interexport а.д, а чланом 13. је предвиђено да Холдинг компанија преноси на Акционарско друштво сва права и обавезе Мешовитог предузећа за међународно пословање Inex Interexport д.о.о Београд, почев од 01.01.1993. године.

Из садржине регистарског листа бр. 1 на регистарском улошку бр. 1-60467-00 утврђено је да је у судском регистру у Привредном суду у Београду на регистарском улошку бр. 1-60467-00 био уписан као субјект уписа Компанија за међународно пословање Inex Interexport а.д. Београд, као и да је забележбом у делу остали уписи уписано да правне последице акционарског друштва теку од 01.01.1993. године, да Холдинг компанија Фонд Inex Interexport преноси сва права и обавезе Мешовитог предузећа за међународно пословање Inex Interexport д.о.о. Београд, на Inex Interexport а.д. На основу наведеног, првостепени суд је нашао да је тужени како је означен у тужби Inex Interexport а.д, правни следбеник Inex Interexport д.о.о. на тај начин што је ово правно лице на основу Одлуке о припајању од 31.12.1992. године, припојено Холдинг компанији Fond Inex Interexport, а које је као оснивач Inex Interexporta а.д. преузета права и обавезе по основу припајања, пренела на акционарско друштво по његовом оснивању, што је утврђено Одлуком о оснивању Акционарског друштва за међународно пословање Inex Interexport а.д. од 31.12.1992. године. Првостепени суд је нашао да је Inex Interexport а.д. преузео сва права и обавезе које је Inex Interexport д.о.о. прихватио као солидарни дужник за корисника кредита INEXAMER Commercial Corporation ..., ... по кредитној линији из Уговора о кредиту од 15.07.1991. године и Анекса тог Уговора од 08.01.1992. године за кредитну линију одобрену у износу од 1.600.000,00 УСД, односно 1.500.000,00 УСД према Анексу од 08.01.1992. године. Над туженим Inex Interexport а.д. отворен је стечајни поступак, па је решењем истог суда П. бр. 420/05-94 од 24.03.2005. године прекинут поступак због отварања стечаја над туженим. Тужилац је у поступку стечаја на Inex Interexport а.д., поднео пријаву потраживања по основу кредита за рачун фирме INEXAMER Commercial Corporation ..., ... у износу од 3.328.708,23 УСД са припадајућом затезном каматом, закључком суда Ст. 4712/97 од 19.09.2006. године, у целини оспорено пријављено потраживање тужиоца и тужилац је упућен на парнични поступак ради утврђења оспореног потраживања. Поднеском од 29.09.2006. године тужилац је тражио наставак поступка, означио туженог Inex Interexport а.д. у стечају из Београда и поставио тужбени захтев којим је тражио да суд утврди потраживање тужиоца према туженом за износ од 3.328,708,23 УСД са законском затезном каматом од 10.03.2003. године. Решењем П. бр. 420/05-94 од 13.10.2006. године првостепени суд наставио је поступак прекинут решењем П. бр. 420/05-94 од 24.03.2005. године. Привредни суд у Београду Ст. бр. 24/10 од 10.11.2017. године обуставио је стечајни поступак у односу на стечајног дужника Компанија за међународно пословање Inex Interexport а.д. у стечају из Београда, а настављен је стечајни поступак у односу на стечајну масу Компанија за међународно пословање Inex Interexport а.д. у стечају из Београда па је тужилац уредио тужбу и туженог означио Стечајна маса Inex Interexport а.д. у стечају из Београда, као правног следбеника раније Inex Interexport а.д., у стечају.

На основу налаза вештака првостепени суд је утврдио да дуг INEXAMER Commercial Corporation ... према тужиоцу на дан 09.10.2003. године износи 2.356.287,52 динара. Међутим, првостепени суд је тужбени захтев одбио налазећи да тужилац није доказао основаност истог, јер је тужени оспорио веродостојност приложене документације на основу које је вештак сачинио налаз и мишљење а да тужилац није доставио нити приложио за потребе вештачења оригиналну документацију, већ је исту доставио само у фотокопији. Такође првостепени суд утврђује да тужени у својим књиговодственим евиденцијама нема прокњижену обавезу ни по једном од предметних уговора. Све то су разлози због којих је захтев тужиоца одбијен.

Другостепени суд налази да је становиште првостепеног суда у супротности са доказима изведеним у току првостепеног поступка и представља погрешну примену правила о терету доказивања и материјалног права. Другостепени суд наводи да је тужени у току поступка оспорио дуг наводећи да тужилац није доставио оригинална документа о извршеним плаћањима а да према стању у списима доказ о извршеном плаћању је извод који представља једностран акт банке, у конкретном случају тужиоца, а који је достављен. Даље другостепени суд наводи да су сва три вештака која су обавила вештачење имала у виду оспоравање туженог у погледу веродостојности доказа о извршеном плаћању, али су сва три вештака констатовала да је документација валидна и на основу целокупне документације констатовали постојање дуга од стране туженог према тужиоцу по предметном основу. У односу на део образложења да тужени није у својим пословним књигама прокњижио предметну обавезу другостепени суд наводи да треба имати у виду да је вештак Марина Петровић у свом налазу констатовала да је тужени дописом од 31.12.2020. године обавестио да у својој књиговодственој евиденцији нема прокњижену обавезу, а не да је вештаку ставио на увид своју књиговодствену документацију. Стога по оцени другостепеног суда, тужени није доказао да у својим пословним књигама нема прокњижену наведену промену, јер се не може утврђивати на основу дописа туженог упућеног вештаку да ли је нешто прокњижено, или није, већ се то може утврдити непосредно вештачењем пословних књига туженог. Другостепени суд у образложењу побијане одлуке наводи да је тужени у току поступка најпре оспорио да новчана средства која је примио, (утужено потраживање) се односе на други кредит за који су вештаци утврдили да не постоји, односно да је приликом плаћања дошло до техничке грешке у означавању, што се утврђује на основу целокупног вештачења документације, да би потом тужени изнео тврдњу да кредит није ни примио.

Следом изложеног, другостепени суд је закључио да докази у списима предмета пружају довољан основ за усвајање тужбеног захтева, па је на основу одредбе члана 320, члана 15, 11, 12. и члана 277. Закона о облигационим односима донео одлуку којом је преиначио првостепену пресуду и усвојио захтев тужиоца.

Према оцени Врховног касационог суда, овакав закључак другостепеног суда се за сада не може прихватити као правилан.

Као што је претходно наведено, првостепени суд је тужбени захтев одбио са разлога што тужилац није доказао основаност предметног потраживања, јер је тужени оспорио веродостојност приложене документације на основу које је вештак сачинио налаз и мишљење а тужилац није доставио оригиналну документацију, већ је исту доставио само у фотокопији.

Другостепени суд закључује супротно и образлаже да су сва три вештака констатовала да је документација валидна и на основу целокупне документације констатовали постојање дуга од стране туженог према тужиоцу по предметном основу. Другостепени суд такав закључак изводи без отварања расправе, без саслушања вештака и утврђује потпуно другачије чињенично стање од оног које је првостепени суд утврдио.

Врховни касациони суд налази да се у конкретној ситуацији чињенично стање како је утврдио другостепени суд, не може утврђивати само на основу налаза и мишљења вештака а да при том се не отвори расправа и разјасни, јесу ли основани

наводи туженог, којима се истиче пре свега, да није на правилан начин расправљена пасивна легитимација туженог, нити постојање потраживања које је предмет спора, све то управо због примедби на веродостојност приложених књиговодствених исправа и самим тим примедби на налаз вештака.

Тужени је током поступка, истицао приговор неиспуњења обавезе по кредиту. Тужени је затим истицао да он није учесник кредитног посла из ког потиче спорно потраживање, па због тога тражи оригиналне примерке докумената на основу којих би се утврдила чињеница и о постојању и основу потраживања. Осим тога тужени сматра да нема основа да се од њега тражи исплата предметног потраживања и оспорава пасивну легитимацију.

Другостепени суд прихвата закључак првостепеног суда да је тужени пасивно легитимисан за испуњење предметне обавезе. То образлаже тако што закључује да је тужени како је означен у тужби - Inex Interexport а.д, правни следбеник Inex Interexporta д.о.о. на тај начин што је ово правно лице на основу Одлуке о припајању од 31.12.1992. године, припојено Холдинг компанији Fond Inex Interexport, а које је као оснивач Inex Interexport а.д. преузета права и обавезе по основу припајања, пренела на акционарско друштво по његовом оснивању, што је утврђено Одлуком о оснивању Акционарског друштва за међународно пословање Inex Interexporta а.д. од 31.12.1992. године. Дакле суд сматра је Inex Interexport а.д. (сада у стечају) преузео сва права и обавезе које је претодно привредно друштво (оснивач) Inex Interexport д.о.о. прихватио као солидарни дужник за корисника кредита INEXAMER Commercial Corporation ..., ... по кредитној линији из Уговора о кредиту од 15.07.1991. године и Анекса тог Уговора од 08.01.1992. године за кредитну линију одобрену у износу од 1.600.000,00 УСД, односно 1.500.000,00 УСД према Анексу од 08.01.1992. године.

Међутим у побијаној одлуци се другостепени суд се не изјашњава, да ли је на туженог могла да се на овај начин пренесе обавеза, да ли је то у складу са законом и да ли се по основу такве одредбе садржане у основачком акту, тужени може огласити као следбеник предметне обавезе. То са разлога што одлуком о оснивању друштва, оснивач уноси оснивачки улог и на тај начин стиче удео у новооснованом друштву. Не могу се приликом оснивања друштва уносити у новоосновано друштво, обавезе ни оснивача ни трећих лица, осим ако се новоосновано друштво није сагласило са преузимањем обавезе . Све је то тужени истицао током поступка и сада у ревизији.

Тужени је у приговору пасивне легитимације, навео и други разлог а то је престанак важности акцептних налога и меница издатих од стране оснивача Inex Interexport д.о.о. као јемца по основном правном послу- уговору о кредиту, на основу којих се и заснива предметно спорно потраживање. Другостепени суд о овим наводима туженог се не изјашњава.

Следом изложеног, Врховни касациони суд налази да је другостепени суд оваквим поступањем учинио битну повреду поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку, на коју се ревидент основано позива, због чега се побијана пресуда мора укинути. У поновном поступку, другостепени суд ће имајући у виду примедбе изнете у овом решењу, поново ценити наводе жалбе, па ће ако нађе да је ради правилног утврђења чињеничног стања потребно да се понове изведени докази, поступити у складу са одредбом члана 383. Закона о парничном поступку, заказати

расправу и утврдити све релевантне чињенице на основу којих се може донети правилна и законита одлука.

На основу свега изложеног, Врховни касациони суд, применом процесних овлашћења из члана 415. Закона о парничном поступку, одлучио је као у изреци решења.

**Председник већа – судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић